

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus I. An, quando, & in quibus causis Testes cogi possint ad
ferendum testimonium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

1734. Id verò, quod in hac materia tradit Layman in *cit. c. licet n. 4.* dicens, quòd, licet unus testis non sufficiat ad convincendum, aut condemnandum (quia non plene probat) tamen sufficiat ad inquirendum, citandum, imò etiam quandoque ad torquendum Reum, si videlicet sit testimonium unius omni exceptione majoris, uti docet Speculator *tit. de testibus, n. 11.* Lanfrancus *in praxi, c. 8. n. 71.* non videtur admitti posse, si velit hoc sufficere *ad inquirendum criminaliter inquisitione speciali contra personam, non infamatam de crimine inquisito*; cum nec duo testes, quibus id probari posset, ad eam inquisitionem sufficiant, ut diximus *l. 5. tit. 1.*

1735. Annot. 7. Si quis post attestaciones publicatas opponere aliquid velit contra personas testium, non audiendum, nisi prius juraverit, quòd id malitiosè non petat; præterquam, si ante publicationem protestatus fuerit contra testes, aut nisi ostenderit, quòd post publicationem cognoverit ea, quæ testibus objicit; veruntamen in casu illo, quo aliquis protestatus fuit contra testes, quòd post publicationem dictorum, eos, ut inhabiles, repellere

velit, neque si aliquid pro ipso dixerint, facile iis credendum; per *c. presentiam 31. h. t.* Ex quo habetur ante publicationem attestacionum regulariter proponendam esse exceptionem, si quæ facienda sit contra testium personas; nam si quis postea repellere velit, videtur id malitiosè agere ad protrahendam, aut impediendam litis definitionem; quamobrem monet Innoc. *hic n. 2.* consultum esse, ut Judex, antequam testimonia promulgentur, admoneat partes, si quid objicere velint contra personas, ut id faciant maturè.

Annot. 8. Testes, etiam plures numero, restringentes ad certum tempus, & locum indirectè posse reprobari per alios duos testes integros, si deponant, illum hominem (contra quem illi deposuerunt) eodem tempore fuisse in loco tam distante, ut impossibile esset, eum ad alterum locum advolare, quemadmodum instrumentum, cui quatuor, aut plures testes subscripti sunt, per duos testes reprobari potest, uti docent Doctores in *c. cum à nobis 28. h. t. & c. cum Joannes 10. de fide instrument.*

QUÆSTIO XXI. IN TIT. XXI. DE TESTIBUS COGENDIS, VEL NON.

1737. **C**UM inter prima media probationum judicialium ponantur attestaciones, seu dicta, & depositiones Testium; quandoque autem contingat quòd hi, qui validè, ac perquam utiliter in hoc puncto, per suas attestaciones, tam Actori, quàm Reo deservire possent, ut liquidius, atque celerius in causa procederetur, munus Testis in hac, vel illa causa suscipere recusent, esto nulla illis exceptio opponi posset, prætextibus variis inducti, metu nimirum offensæ alterius partis, aut persecutionum, prout revera sæpe contingit in effectu; quo fit, ut veritate occultatâ in gravia quandoque detrimenta, & enormes etiam injustitias, uni partium causa adjudicetur, non adjudicanda veritate cognitâ: hoc titulo

quæstio agitur, an, & qualiter, & quando Testes cogi possint, ut ea judicialiter deponant, quæ in ordine ad causam faciunt, pro qua deberent produci?

ARTICULUS I.

An, quando, & in quibus causis Testes cogi possint ad ferendum testimonium?

DE hac quæstione agitur in jure canonico diversis capitulis *h. t.* nam in *c. causam 1.* Alexander III. statuit, quòd, cum agitur de causa civili, & producendi sunt testes, primùm moneantur, & inducantur; & si nihilominus se subtrahant odio, gratiâ, vel timore, à Judicibus, vel eorum Nuntio, Ecclesiasticâ districtione compellendos esse; & si necessarium sit eorum testimonium, primùm ab officio, & beneficio Ecclesiastico Auctoritate Apostolica suspenden-

endos; & si nec sic venerint, per Judices posse illos excommunicationis, & depositionis sententiâ innodari, ut expressè dicitur *c. cum super 2. eod.* Deinde in *c. Caterum, 6. eod.* dicitur, quòd, si constiterit, testem odio, vel gratiâ veritatem supprimere, vel timore, in causa confanguinitatis, non esse dubitandum, quòd ad testificandum cogi debeat.

1739. Si verò causa sit criminalis, & criminaliter intentata, in *c. super eo 3. h. t.* statuitur idem, quòd *c. 1.* Unde etiam *c. pervenit. 4. eod.* constitutum est, quòd testes, etiam in causa criminali, quos accusatus malitiosè subtrahit, compellendi sint adferendum testimonium. Pervenit enim, inquit Alexander III. ad audientiam nostram, quòd cum Jacobus Prior sancti Laurentii coram te fuisset de Simoniâ, & Adulterii crimine accusatus, quendam, qui contra eum ducendus erat in testimonium, juramento adstrinxit, ut non deponeret contra ipsum; & subjungit: Nos igitur attendentes, quòd *nemo debet Adversario instrumenta* (quorum appellatione testes continentur) *subtrahere*: & quòd tam ille, qui subripit instrumenta, quam qui Adversario parem advocacionis copiam subtrahit, iniquam ostendit à se litem foveri, & experiri debet in se Judicis auctoritatem elusam: respondemus, *ad detegendum tantæ fraudis, & calliditatis commentum, ipsum testem merito esse compellendum.*

1740. Etcum idem Pontifex ab Archidiacono Mediolanensi rogaretur, an, cum contra M. Rudolphum, super eo, quòd dicitur, falsas à sede Apost. literas reportasse, ac per se, vel procuratorem, usum esse, super prædicto vitio falsitatis testes compelli debeant nominati? respondit, quòd testes prædicti, si se gratiâ, odio, vel timore subtraxerint, per censuras Ecclesiasticas debeant (appellatione remotâ) *compelli, veritati testimonium perhibere.* Similiter, cum Archiepiscopus Ravennatenis proposuisset, quòd cives, & quidam Clerici contra ipsum conspiraverint, & *ad hoc celandum* quosdam vinculo juramenti adstrinxerint, quo fiebat, quòd ipse intentionem suam probare non posset, nisi testimonio civium prædictorum, respondit Pontifex, mandando Episco-

po Bononiensi, & alteri B. C. quatenus, monitione commissâ, per censuram Ecclesiasticam, appellatione remotâ, cogatis illos, quos videritis compellendos, ut ab hujusmodi juramento ab solvant, quos idem Archiepiscopus ad testimonium duxerit producendos: eos nihilominus (si se gratiâ, vel odio, vel timore subtraxerint) districtione simili compellentes ad perhibendum testimonium veritati; sic *c. fin. h. t.*

Ex his juribus deducunt communiter Authores, in foro Ecclesiastico Testes, qui à proferendo testimonio, odio, gratiâ, vel timore se subtrahunt, compellendos esse testimonium dicere; quamvis extra hos casus monendi sint potius, ac inducendi, quàm cogendi, ut veritatem dicant, nisi aliud exigat inopia, & defectus probationum, ut colligitur ex dictis juribus, nimirum, *ne veritas occultetur, c. 1. h. t.* si necessarium sit eorum testimonium; *c. 2. eod.* si aliter veritas elici nequibit, *c. pervenit, eod.* si aliâ pars intentionem suam probare non possit, *c. fin. eod.* Hanc sententiam communiter receptam esse in causis civilibus docet cum communi Gonzalez in *c. fin. h. t. n. 8.*

In causis tamen criminalibus testes non esse cogendos ad dicendum testimonium censent Farinacius, Innocentius, & alii apud eundem *n. 8.* ratio ipsorum est ex *c. dilectorum 10. h. t.* in illis verbis: *præterquam super criminibus;* Ex quibus deducitur, in criminalibus causis cogi non posse testes, testimoniū dicere. Accedit, quòd, literas monitorias in causis criminalibus concedi non posse, plures docuerint, quos refert, & sequitur Barbosa *de potest. Episc. alleg. 96. n. 32.* quibus addendi sunt Ludovicus Vitalis in tractat. de Reis, & testibus per censuram cogendis, Nevizan. *l. 3. sylvæ nupt. c. 37.* Facit etiam pro eorum sententia textus in *L. post. legatum, §. qui accusavit, de his, quibus ut indignis;* ubi docetur, his qui intentionem accusatoris testimonio suo juverunt, legati actionem denegari, ut indignis: unde videtur, ipsum legatarium cogi non potuisse testimonium dicere in causa criminali, aliâ si compulsus diceret, non privaretur legato, ex eadem *L. post legatum, §. advocatum.*

Kkk 3

Con

1743. Contrarium tamen videtur probabilius ex pluribus juris textibus 1. ex *c. cum contra 9. h. t.* ubi in crimine falsi dicuntur testes cogendi, si se gratiâ, odio, vel timore subtraxerint; quod etiam dicitur *c. super his 8. eod.* cum de fama, vel vitio falsitatis inquiritur; in crimine Simonix & Adulterii, *c. per venit. 4. eod.* in crimine conjurationis, *c. fin. eod.* quod confirmatur ex *c. Tam literis 33. de Test. & attest.* ubi dicuntur excommunicandi solemniter, qui eos impedire præsumperint, quo minus testimonium perhibeant veritati; & ita tenent Hostiensis in summa §. *in quibus*, & alii cum Gonzalez *cit. n. 8.*

1744. Ad rationem in contrarium Resp. illam, quæ desumitur ex *c. dilectorum 10. h. t.* non obstare. Prætermisissis enim aliorum opinionibus, notandum, solutionem petendam ex casu ibi proposito. Duæ enim causæ ibi agitatae sunt inter Episcopum Viteranum, ac ejus Ecclesiæ Capitulum; principalis causa erat civilis, & hujus cognitio commissa est certis Judicibus ab Honorio III. quia verò durante lite tam Episcopus, quam Capitulum plurima sibi invicem crimina objecerunt; Pontifex prohibuit, ne Judices delegati causam posteriorem (*nempe de criminibus Episcopo objectis*) deciderent, vel ad hunc finem testes pro deponenda veritate cogent, eò, quòd ipsis cognitio causæ civilis, non criminalis, commissa sit. Hujus ratio sumitur ex eo, quod causa ipsis commissa tractata fuerit per Procuratores (ut constat ex principio textus, ibi: *procuratoribus in nostra presentia constitutis*) cæterò quin per hos non tractanda, si fuisset criminalis, *c. Tue, de Procuratorib.*

1745. Ad 2. de literis monitoriis Resp. literas monitorias in causis etiam criminalibus dari posse, contra Barbofam nervosè defendi à Gibalino *de censuris disq. 2. q. 3. consec. 2. fol. 33.* in crimine usurarum, *c. ad nostram 2. de jurejur.* in causâ inquisitionis ejus, qui dignitatem Ecclesiasticam captat, *c. super his, h. t.* in causâ incendii, *c. pessimam 23. q. 8.*

1746. Ad 3. ex *l. post legatum* Resp. testimonium dicere in causis criminalibus, necesse esse, sed non semper; nam ju-

sta ex causa detrectari testimonium potest, ut accidit, si quis vocetur, ut testimonium dicat adversus personas expressas in *L. 4. ff. de testibus.* Eadem causâ excusari potest legatarius, ne cogatur testimonium dicere adversus testatorem, à quo legatum accepit; proinde si testimonium dixit, merito repellitur ut indignus à legato.

1747. Contra id, quod dictum est, in certis casibus, de quibus *n. 1743.* testes de jure canonico cogi posse ad dicendum testimonium etiam in criminalibus, objicitur 1. Alexander III. qui, ut habetur in *2. collect. c. 1. h. t.* ait; quemlibet autem ad perhibendum testimonium veritati Romana Ecclesia minimè cogere consuevit. Deinde si ex depositione Testis in causâ criminali sequatur pœna sanguinis, irregularis manet, etiam si deponat cum protestatione; gloss. in *c. 1. V. ad sacerdotium, 51. dist.* Innocentius in *c. ad audientiam, n. 7. de homicid.* Panormit. in *c. sententiam, n. 13. nec Clerici, vel Monach.* Covar. in *Clement. si furiosus, 2. p. §. 5. n. 5.* Tertio, postulante parte testes quæstionibus, & tormentis subjiciendi sunt, *c. in primis 2. q. 1.* ibi: leges etiam & illud sentiunt, ut vilissimis testibus sine corporali divisione credi non debeat; & *c. illi, 4. 3. q. 5.* & si de falsitate arguantur, & convincantur, graviter plectuntur, *c. nulli, 2. 4. q. 4. c. 1. de crimine falsi, c. itaque 24. q. 4. c. si Episcopus 7. distinct. 50.* Consil. Epau. *can. 13.* ibi: *Si quis Clericus in falso testimonio convictus fuerit, reus capitalis criminis censeatur;* Aurelian. *3. can. 8.* Si quis Clericus furtum, aut falsitatem admiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt crimina, communione concessâ ab ordine degradetur; videtur igitur contra rationem esse, ut tot periculis obnoxius testis cogatur in judicio testimonium proferre.

1748. Ad 1. Resp. textum illum intelligi extra casus exceptos in *n. 1743.* prout apertè colligitur ex ipsis sacris canonibus ab Alexandro III. conditis, & à nobis relatis à *n. 1743.* Ad 2. Resp. si testis invitus (seu à competente Judice com-

compulsus) in causa criminali testimonium proferat, & si sequatur pœna corporalis, non ideo irregularitatem contrahit; eam enim tantum incurrunr, qui voluntariè in causa criminali testimonium dixerunt, non qui coacti, aut ratione naturali, aut præcepto superioris, ut post Suarium, & alios docet Gibalinus *de irregul. c. 4. difficult. 15. fol. 289.* Ad 3. Resp. torturam illam non procedere in liberis hominibus testimonium proferentibus, *L. ex libero. 15. ff. de question. Farinacius de testib. q. 79.* præterquam in crimine læsæ Majestatis, *L. de Minore 10. ff. de question.* licet servi, & similis conditionis homines torqueantur, quia absq; tormentis illis non facile creditur. Si autem falsum deponant, imputare sibi debent, quòd veritatem non dixerint, ad quam dicendam tenebantur ex justitiâ.

ARTICULUS II.

An quilibet cogi possit ad ferendum testimonium?

1749. **Q**uæstio est, an privilegio juris aliqua personæ eximantur à testificando, licet edicto Judicis etiam specialiter ad eum finem evocentur? Esse quasdam personas juris privilegio exemptas à testificando, communis docet; & patebit ex seqq. Not. autem non esse omnium æquale privilegium; quædam enim sunt, quæ nec ad testificandum cogi possunt, nec, si velint, testificari possunt, nec earum testimonium aliquid valet. Hæc sunt parentes, & omnes ascendentes respectu filiorum, & omnium descendentium, & contra omnes descendentes, & filii respectu illorum, *L. parentes, C. de testam. & 4. q. 3. §. item parentes,* & docet Navar. *c. 25. n. 48. & c. inter verba, corol. 65. n. 809.* & complures alii: quædam verò sunt, quæ testimonium ferre possunt contra alios, sed cogi non possunt. Tales sunt: Vir contra uxorem, focer contra generum, focrus contra nurum, privignus & privigna contra Vitricum; & econtra, &c. de quibus *L. parentes, C. de Testam. & L. lege Julia, de Testibus,* ibi: *lege Julia*

Judiciorum publicorum cavetur, ne invito denuntietur, ut testimonium litis dicat adversus socerum, generum, vitricum, privignum, sobrinum, sobrinam, sobrino natum, eosvè, qui priore gradu sint. Item *ne liberto ipsius, liberorum ejus parentum, viri, uxoris.* Item *patroni, patronæ, & ut ne patroni, patronæ adversus libertos, neque liberti adversus patronum cogantur testimonium dicere.*

Ex dictis privilegiis deducitur, quòd 1750. Pater etiam contra Spurium, & vicissim testificari non possit, nec ad hoc cogi; & licet vellet, admitti non possit; etiamsi filius sit extra patriam potestatem; sic Sylvester *V. Correctio q. 7.* & alii; nec libertus contra Dominum, à quo manumissus est; sic gloss. in *dict. L. lege Julia. V. coguntur;* nec uxor contra Virum: Sanchez *consil. moral. l. 6. c. 2. d. 18. n. 1.* Similiter, collaterales usq; ad quartum gradum cogi non possunt, esto testificari cæteroquin valeant, ad testificandum contra suos intra quartum gradum, probabilius computatione factâ (in hac materia) juxta morem juris civilis; non, canonici; ita Sanchez *cit. n. 2.* cum aliis; hæc de jure communi; aliud enim est, ubi localibus statutis, aut consuetudine legitima contrarium receptum est. Cæterum isti, de quibus hæctenus, sunt solum *respectivè* privilegiati.

Absolutè verò privilegiati sunt, atq; 1751. adeo cogi ad testificandum non possunt inviti senes, valetudinarii, vel milites, vel qui cum Magistratu Reipublicæ causâ absunt, vel quibus venire non licet; sic textus in *L. 4. ff. de Testibus;* excipiunt tamen aliqui casum, quo veritas per alios haberi non potest, sed tunc ad producentem spectat probare, veritatem aliter haberi non posse.

Quæstio altera est, an privilegium 1752. eximens aliquem ab obligatione dandi testimonium, intelligatur solum in causis civilibus? Prima sententia, quam tenet gloss. in *dict. c. Consanguinei. 3. q. 5. V. Parentes,* docet, illud privilegium facere tantum, ut cogi non possit ad testificandum in *criminalibus;* adeoq; non in *civilibus,* quamvis Sylve-